

da se učenci malo po malo služe svojimi riečmi).

- „ 25. Navaditi priproste pesmice — glagol nima oseb. obj.; bolje: učenci naj se navadijo priproste pesmice.
- „ 47. Poznavati — bolje: spoznavati (upoznavaju).
- „ 171. „Različna“ pisava — ni „deutliche“ Schrift; bolje: „jasna“ ali „odločna“.
- „ 53. Poživljati — bolje: oživljati.

Vrhu teh posameznosti je še sploh omeniti:

1. Dosledno je v tej knjigi verb. subst. izražen s slovenskim nedoločnikom, dasi ima slovenščina za glagolnik posebno obliko. V hrvaškem delu je vestno porabljena, n. pr. čitanje, pisanje itd.

2. Izrazi niso nikakor stalni. Str. 15, 195 itd. je „berilo“ Lesestück; str. 21 itd. pa Lesebuch; str. 13, 25, 53 itd. poduk, podučevanje; str. 15, 39 itd. pouk; — str. 15 „tvorna“, str. 41 „djavna“ oblika — str. 54 „delitni“, str. 19 „delni“ račun; — str. 252 „ulomki“, str. 69 „drobci“; — str. 1, učni „načrt“, str. 285 učna „osnova“ itd.

3. Nahaja se: str. 15 velicij pismen; vender str. 41 števniki, v obliki, vezniki — str. 285 „poljedelstvo“ in „poljedelstvo“ — str. 281 paušalije; vender str. 21 Evropa itd. — Oblike: str. 15 stopnevanje, str. 257 najimenitniši kem. spojine, str. 159. notrajni, itd. so bržkone tiskovne pomote, katerih je žal, najti še preobilo.

4. Nekateri latinski izrazi so nepotrebni, ker imamo zanje popolnoma znane slovenske, n. pr. str. 79 na aparatih nm: pripravah — str. 253 regeldetrija, nm: trostav, trostavka.

5. V tej knjigi se nahajajo še nekateri stari slovniški izrazi; n. pr. samostavnik, imenovavnik, sklanja, sprega itd. nm: samostalnik, imenovalnik, sklanjatev, spregatev itd.

Naj se blagovoljno sprejmejo te opazke ter po njih vrednosti porabijo, ko pride ta knjiga drugič na svetlo. Vodila me je jedino čista želja, da ne pridejo jezikovni šolski nauki v protislovje s knjigami, katere se dadó učiteljem v roke. —

Prof. R. Čuček — Koper.

Nekaj črtic iz šolskega življenja v Kamniku v minolih stoletjih.

e) Uradni spisi.

Vsled predpisov deželnega oblastva je vsak učitelj moral imeti nastopne uradne spise:

- 1. Zapisnik za šolo godnih otrok.
- 2. Zapisnik šolo obiskujočih otrok.
- 3. Zapisnik šolnino plačujočih otrok.
- 4. Razrednico ali zapisnik manjkajočih otrok.

5. Katalog ali zapisnik pridnosti in napredka otrok.

6. Zaznamek uradnih določeb.

7. Kjer so se poučevala ženska ročna dela, moral je dotični učitelj imeti tudi zapisnik ročna dela obiskujočih učenk.

Razven teh uradnih spisov je moral krajni šolski nadzornik izdelati tabelo o stanju šole ter jo izročiti vizitatorju, kedar je prišel nadzorovat.

Zapisnik za šolo godnih in šolnino plačujočih otrok je moral izdelati krajni šolski nadzornik ter ga izročiti učitelju. Najvažnejša je bila razrednica. Krajni šolski nadzornik je namreč moral naznaniti do 10. dne vsakega meseca roditelje zanikarnih otrok. Deželno oblastvo pa ni bilo zadovoljno s samim naznanilom učencev, številom zamujenih poludnij in vzrokom izostatka učencev, ampak pridjati se je moral tudi stan učenčevih roditeljev. Premožnejši roditelji so bili namreč

kaznovani z denarno globo, ubožnejši pa z zaporom.

Tiskovin za razrednico in zapisnik niso imeli. Ker so spise morali za vsak mesec posebej izdelovati, imeli so veliko več pisarij kot mi dandanes. Izdelovali so pa vse prav lično. Rabili so večinoma tiskane črke. Ker za razrednico in zapisnik niso imeli tiskovin, izdelovali so jih različno. Jakob Zupan je celo združil zapisnik in razrednico.

Obrazec za razrednico in zapisnik je bil ta: 1. ime učenca, 2. zamude učenčeve, 3. vstop v šolo, 4. starost, 5. stan roditeljev, 6. nramnost, 7. zmožnost, 8. uporaba zmožnosti, 9. kolikrat je učenec a) manjkal, β) prepozno prišel, 10. vzrok, da je učenec manjkal.

Iz razrednice je razvidno, da je bila vsak četrtek, vsaka nedelja in vsak torek dopoldan (kot tržni dan) prost. Vsakokrat so se brali učenci in učenke ter navzočni zaznamenovali v razrednici z navpično črto.

Akoravno so se manjkajoči učenci in učenke natančno zaznamenovali, naznanjali ter zanikarni roditelji kaznovali, bilo je šolsko obiskovanje časih prav slabo. Tako je bilo meseca malega travna l. 1788. naznanjenih 57 učencev in učenk, kateri so imeli skupno 715 zamujenih poludnij. Izmed teh je protipostavno 11 učencev in učenk izstopilo. V zimskem tečaju so učenci in učenke šolo večinoma dobro obiskovali.

Zapisnika o napredku in pridnosti učencev ni bilo potreba vsak mesec deželnemu oblastvu pošiljati, izdelati se je pač moral. Učitelj ga je le moral vizitatorju pokazati ter ga koncem šolskega tečaja v Ljubljano poslati.

Dné 1. prosinca 1788. l. je zaukazalo deželno oblastvo, da mora vsak učitelj imeti tudi knjigo, v katero vpisuje vse šolske zakone in odloke, da se more po njih ravhati.

L. Stiasny — Kamnik.

Knjiga Slovenska

XIX. veku.

*

Jakob Volčič r. 14. jul. 1815 v Gorenji Vasi nad Škofjo Loko, za mašnika posvečen l. 1842, služil v Istri za kapelana najprej v Gročani do 1844, potem v Pazinu, Veprincu, v Zarečju, Borštu in Kastvu, bil upravitelj župnije v Cerovlju do 1886, umirovljen u. 10. nov. 1888 v Zarečju pri Pazinu.

Bil je iskren Slovenec, ter ni maral za okorno Metelčico, v kateri je celó kljuko staknil; torej se je podal v Tržaško škofijo, a ondí se je skazal narodnjaka, da mu bodi čast in hvala! Nabiral je zlasti redke slovenske besede, reke in prislovice, povesti in pesmi narodne, ter jih priobčeval največ po „Novicah“ od l. 1851 do l. 1880 in po „Slov. Glasniku“ od l. 1858 do 1868. Tako je iz-

ročeval narodno blago tudi listom hrvaškim, in narodne pesmi, ki jih je Volčič nabral, izdalo je vredništvo „Naše Sloge“ (Vid. Zvon VIII. 1888 str. 763 — 4).

„Ker vém, de se radujete kadarkoli kaj od kaciga iskreniga Slovenca, ki je praviga narodskiga duha navdan, zaslišite, Vam danes od te reči veseli glas prinesem, piše K. iz Postojne v Novicah l. 1851 str. 18. Potovaje po stari Liburnii, sedanji Istrii, sim se na gori Učka (Monte maggiore) soznanil z verlim rodoljubam, kateri je v slovenskim jeziku obsirno izveden, in tudi glagolitico in kirilico, kateri dobro umé, pridno prebira in prestavlja. Znan Vam je že nekoliko, vender še ne dosti. Časti vredni gosp. Ja-

kaznovani z denarno globo, ubožnejši pa z zaporom.

Tiskovin za razrednico in zapisnik niso imeli. Ker so spise morali za vsak mesec posebej izdelovati, imeli so veliko več pisarij kot mi dandanes. Izdelovali so pa vse prav lično. Rabili so večinoma tiskane črke. Ker za razrednico in zapisnik niso imeli tiskovin, izdelovali so jih različno. Jakob Zupan je celo združil zapisnik in razrednico.

Obrazec za razrednico in zapisnik je bil ta: 1. ime učenca, 2. zamude učenčeve, 3. vstop v šolo, 4. starost, 5. stan roditeljev, 6. nravnost, 7. zmožnost, 8. uporaba zmožnosti, 9. kolikrat je učenec a) manjkal, β) prepozno prišel, 10. vzrok, da je učenec manjkal.

Iz razrednice je razvidno, da je bila vsak četrtek, vsaka nedelja in vsak torek dopoldan (kot tržni dan) prost. Vsakokrat so se brali učenci in učenke ter navzočni zaznamenovali v razrednici z navpično črto.

Akoravno so se manjkajoči učenci in učenke natančno zaznamenovali, naznanjali ter zanikarni roditelji kaznovali, bilo je šolsko obiskovanje časih prav slabo. Tako je bilo meseca malega travna l. 1788. naznanjenih 57 učencev in učenk, kateri so imeli skupno 715 zamujenih poludnij. Izmed teh je protipostavno 11 učencev in učenk izstopilo. V zimskem tečaju so učenci in učenke šolo večinoma dobro obiskovali.

Zapisnika o napredku in pridnosti učencev ni bilo potreba vsak mesec deželnemu oblastvu pošiljati, izdelati se je pač moral. Učitelj ga je le moral vizitatorju pokazati ter ga koncem šolskega tečaja v Ljubljano poslati.

Dné 1. prosinca 1788. l. je zaukazalo deželno oblastvo, da mora vsak učitelj imeti tudi knjigo, v katero vpisuje vse šolske zakone in odloke, da se more po njih ravhati.

L. Stiasny — Kamnik.

Knjiga Slovenska

XIX. veku.

*

Jakob Volčič r. 14. jul. 1815 v Gorenji Vasi nad Škofjo Loko, za mašnika posvečen l. 1842, služil v Istri za kapelana najprej v Gročani do 1844, potem v Pazinu, Veprincu, v Zarečju, Borštu in Kastvu, bil upravitelj župnije v Cerovlju do 1886, umirovljen u. 10. nov. 1888 v Zarečju pri Pazinu.

Bil je iskren Slovenec, ter ni maral za okorno Metelčico, v kateri je celó kljuko staknil; torej se je podal v Tržaško škofijo, a ondí se je skazal narodnjaka, da mu bodi čast in hvala! Nabiral je zlasti redke slovenske besede, reke in prislovice, povesti in pesmi narodne, ter jih priobčeval največ po „Novicah“ od l. 1851 do l. 1880 in po „Slov. Glasniku“ od l. 1858 do 1868. Tako je iz-

ročeval narodno blago tudi listom hrvaškim, in narodne pesmi, ki jih je Volčič nabral, izdalo je vredništvo „Naše Sloge“ (Vid. Zvon VIII. 1888 str. 763 — 4).

„Ker vém, de se radujete kadarkoli kaj od kaciga iskreniga Slovenca, ki je praviga narodskiga duha navdan, zaslišite, Vam danes od te reči veseli glas prinesem, piše K. iz Postojne v Novicah l. 1851 str. 18. Potovaje po stari Liburnii, sedanji Istrii, sim se na gori Učka (Monte maggiore) soznanil z verlim rodoljubam, kateri je v slovenskim jeziku obsirno izveden, in tudi glagolitico in kirilico, kateri dobro umé, pridno prebira in prestavlja. Znan Vam je že nekoliko, vender še ne dosti. Časti vredni gosp. Ja-

kob Volčič, rojen Ločán na Gorenskim, zdanji kapelan v Veprincu na Učki, po kateri pelje lepa cesta v Istrijo, se veliko peča z nabero ljudskih pripovedk, starih izrekov in pregovorov, in čistih, nam na Krajskim vedidel neznanih besed. Čast in hvala mu, ki je lepo množico taciga druziga blagá že nabral! Veselje je slišati gladko in čisto slovenšino, ki z njegovih ust ko iz bistriga zdraviga studenca teče! Poprosil sim ga, mi iz njegoviga nabirka kaj poslati, in mož beseda! poslal mi je priloženo pismice in nekoliko nabranih besed in pregovorov, ktere Vam tukaj pošljem v pokušnjo, in ako Vam, kar ne dvomim, dopadejo, obrnite se na pridniga Slovenca v Veprinac; rad Vam bo še več podelil iz svojiga s pridnim trudam nabraniga zaklada itd. — Vredništvo g. Volčiča koj poprosi, češ, Vam iskreni rodoljub so odpterti zakladi čiste slovenščine — Vaše rodoljubje nam je znano — stopite v kolo z nami in darujte nam, česar nam manjka. Slovenski narod Vam bo za to hvalen (str. 19)".

Nato je res Volčič narodno blago iz Istre priobčevati jel po „Novicah“ in „Glasniku“. Oglasil se je l. 1853 v Slovenski Bčeli s krasno narodno Liburnsko „Zla Udova“ in z Veprinjsko „Koledarsko“ o Mariji (73. 199); v Slov. Glasniku l. 1854 pa z „Nesrečno Ženitbo“ (cf. Glasn. l. 1864). Dr. Bleiweisov Koledarček l. 1855 ima „Torbico narodnih pregovorov“ (str. 63–4), in l. 1856 pesem „Komú? pa Torbico narodnih prislovic“ iz Istre (str. 65. 70. 71). V Spomeniku Vodnikovem l. 1859 se nahaja: „Slovenski Rodovnik“ po Istski, spisal Jak. Volčič (str. 258–260). Cigale je marsiktero besedo slovensko privzel v Slovar l. 1860 iz Volčičeve zbirke (Vid. Kratice str. XIV). Tako tudi Miklošič v Slov. gimn. Berilo VIII. l. 1865: Nekoliko narodnih pregovorov iz Istre. Letopis Matice Slov. l. 1878 str. 136: Kres v Istri. Pesmica pri kresu.

Glasnik Slovenski, vred. A. Janežič, kaže naj narodno blago Volčičevo, kar ga ima razun „Prislovic in rekov“ po

svojih tečajih iz Istre na pr. l. 1858: Dete pred rajskimi vrati. Za otrokom ne valja preveč žalovati. Nar. pes. str. 118 zv. I. — Margarita brata Jurja otme Turkom. Turački vojvoda i Mara. Zlato materino. Mare i kraljevič Marko (str. 34–166 zv. II.). — L. 1859: Bela nedelja (82). Sv. Juraj i devet sinov mati (109). Za ku neka se ženi (188), Robinjica (IV. 74). — L. 1860: Večerni blagoslov (V. 20). Junak i divojka. Tebi i rožici tvoji. Isterske molitvice: Sv. Petra otac (Iz Pazinščine). Sv. Petra mati (Iz Lovranščine str. 43–4. VI). „Pesme pobožnega zapopadka se imenujejo po Istri molitvice in se končajo „z Amen, Isus“. Pesme posvetnega zapopadka se pa imenujejo bugaričine; take pesme peti se pravi bugariti“. — L. 1861: Napojnica (15). Raj i pakal (43). — 1862: Zdrava Marijo (34). Divojka o bratu (brajnu) i dragom. Mlada poštena divojka (338). — 1863: Človek i smrt. Sv. trije kralji (92). Blaženi Lovrinac (253). Vidovičeva Margarita. Izpoved (293). — L. 1864: Vesela majka. Duša i Marija. Nekaj glagolov ponavljalnih na cvati, navadnih po Istri in tudi še po Notranjskem. Tužna mladost. Zač drivo samo h kuči ne hodi. Istrani drug drugemu o novem letu: „Sveto novo leto, Bog nam ga daj dočekat i drugo leto va manjem prigrešenju, va večem ubilenju, va večoj milosti božjoj (str. 226)“ Svrha treh naranač (Povest v ljudskem narečju str. 285). Nesrečna ženitba. Serce moje! Divojka i dragi. Mikula i Omirka (382). — L. 1865: Jezus, Marija in grešnik (Legenda). Človek. Lijana (27). Marija i Osip u Betlehemu (Koledva nar. 59. 60). Lisica, vuk i človik (Basen nar. 93). Isterske drobtine: 1. Otroku v zibeli. 2. Kada miže (bliska). 3. Kada gre Istran na pot, 4. Tičji pir. 5. Mačji pir. 6. Kos v spomladi. 7. Kos v jeseni. 8. Otroci igrajoči slepega miša. 9. Ko solnce zahaja (124–5). Isterske povedice t. j. povestice: Otrok i rajski vratar. Marija, Judje in mlada Nedelja (153). Pesmice: 1. Slovo deviškemu stanu. 2. Divojka i jabuke. 3. Smiljanič. 4. Mladi i mlada. 5. Mati i oženjena hči. 6. Mlad mladu zove.

7. Kvaterni konci, 8. Cirkvica sv. Marije (189. 220). Sanja Matere Božje (Povedica isterska str. 250). Molitvica angelu čuvahu. Večerna molitvica Mariji (284). Narodne isterske mervice: Prislovice. Istran prišed v cerkev: „Hvaljeno ime Isusovo i Marije i božja kučo! Mi smo prišli tebe pohodit, Bogu se pomolit, majki božjoj se poklonit, i vse svetce i svetice počastit“. Istran na grobišču: „Hvaljeno ime Isusovo i Marije! Mertvi ljudi! vi ste bili, kako mi; mi čemo biti, kako vi; a vi nečete, kako mi! Bog vas pomiluj! Bog vam daj pokoj vični, raj svitli; nam živučim mir i zdravlje i dušu spasit (350)!“ — L. 1866: Mačeha (108). Bog vsakojake dare: — I od onega vremena ima gospodin lahko i dobro, pustinjač uztrpljenje, a kmet joh i nevolju (Nar. povedica str. 346). — L. 1867: Prislovice i reki (cf. VIII. 318. IX. 200. 346. X. 158. 302. XI. 98). — L. 1868: Kraljević Marko i Vila vodarkinja (137). Božična pesem (190).

Novice, vred. dr. J. Bleiweis, donasale so iz Liburnije ali Istrije najprej p. l. 1851: „Slovenske besede“ (str. 24—158), potem „Pesnice narodske“ (str. 159—217), nabral J. Volčič. — L. 1852: Anica i Orlando (Pesem): Liburnske besede (396. 404). — L. 1853: Sedanji stan slovinskega obreda v Teržaški škofiji (str. 14. 15). Kako nevesto peljejo do ženinove hiše (Nar. običaj str. 138 cf. Kolo zv. I.). Jezikoslovne drobtinice: kušniti cf. usta, osculari, bacciare; celovati i čelo; poljubiti, lobežati i lob cranium (143). Narekovanja, ki so pri pogrebih v Istrii navadne, 1. za sinom, 2. za hčerom, 3. za mužem, 4. za otcem, 5. za materom, 6. za sestrom, 7. za merliču sploh (str. 180—247). — L. 1854: Liburnski marún (kostanj). Hudobna mačoha in dobra pastorka (Nar. povest str. 23). Nošnja na plaščenici (Tragband str. 98). Poklon na Učki Materi Božji na Tersatu (Nar. običaj str. 255). — L. 1855: Za zvesto deklo vele merlice (velike bilje). Veliko gradišče. — L. 1856: Nekaj k besedi „boginja Ika“ (ikati singul-tire aufstossen, schluchzen, Ika vir, vrulja, vela vrulja). Cepljenje marúna v Liburnii.

Jezikoslovne drobtinice: „Stari isterski Slovan si je večidel, ko je mestom imena daval, terdo mislil besedo grad, kar se še v starih narodskih pesmah večkrat pristavljeno najde, ker so svoje mesto obzidavali (ogradevali); zato so mnoge gradske imena priimki možkega spola besede grad; nekekrat si je pa v pameti imela beseda vas, in za to je ime postalo ženskega spola, ali pa selo, takrat ime srednjega spola; redkokrat je ostalo pervanje krajevo ime za ime sozidanemu mestu. Tako so si Latini mislili castellum ali oppidum, urbs ali civitas, Lahi castello ali cità in zato so oni prekovali mnoge isterske mestne imena na — o ali na — a itd. (75).“ — „Jung gewohnt, alt gethan t. j. kemu je mlad navadan, temu je star radan t. j. rad. Céngrob od ceniti ehren, ne pa Cerngrob (111). Neki lepi isterski običaji (213). „Hoffen und Harren macht manchen zum Narren t. j. ki mnogo upa, lahko obupa (220)“. Prislovice i besede (273—388). — L. 1857: Razne imena Istranov (35). Misli o isterskih Vlahih Čiribircih (43). Nebéščanje. Otročja igra iz škofjeloških hribov (95). Ljudska povest od kraljevične v pregonu. Razvaline na iztočni strani Učke. Dve siroti i Majka Božja (Nar. pes. 400). Istra ali Istrija? Mislim, da oblika Istra, Istran (Istrianer), Istarka (Istrianerin), istarsko, ki se v Liburnii navadno rabijo, n. p. grem na Istru, Istrani gredu na Reku, uženil se je za Istarku, pijem vino istarsko, so stareje in pravilneje, kakor vlaške Istrija, Istrijan, Istrijanka, istrijansko, ktere se po Istri običajneje govorijo, zapuščajoč one kakor zastarele (cf. istra ostrov str. 416). — L. 1858: Sv. Mikula (296). Bog skuša Marka spriko mora (298). Kako je u raj. Kako je u paklu (Nar. pes. 416). — L. 1859: Narodna pripoved. Po jeziku slovanskem razpada Istra na kajkavščino, ča- in čakavščino in na štokavščino. Perva sega . . . Drugi so . . . Jako, posve pokrajnceni ali poslovenčeni kraji so itd. (38). Kastav iz Kastel (kostel). Volosko t. j. Vlaško selo (39). Sud (Nar. pes. 118). I. Neke posebnosti v isterski čakavščini (393). — L. 1860: II. Nektere posebnosti v isterski čakavščini (35). Narodne pesnice isterskih

otrok: Lisica i jež. Sokolu. Kosu. Čuku. Lenobii. Pridna se ženi. Večemu, ki se med otroke meša. Kada se otroci lovijo. Neokret-nemu otroku (126). Dušo spasiti. Grabcu. Petelinu. Leni predici (245). Isus i Petar (Nar. povest). Vile rojenice (196). — „Naj Vam povem, da sem dobil naš novi nemšk o-slovenski slovnik in da se ga veselim, kakor šolarček šolskega darila, ter občudujem izverstno delo možakov domorodcov; pa se delo mora res prikupiti vsakemu, ki le iskrico domoljubja ima v sercu svojem (253)“. —

V Novicah l. 1861 je razun „Prislovic in rekov“, katerih se mnogo mnogo nahaja skoro v vseh naslednjih tečajih, jako zanimljiv spis: Nekdanje sodništvo isterskih občin str. 52. 60. Mervice narodnih običajev — pogača; semenáča nekaj o urokih — vraže: „Nekteri zamerjajo, da se take reči obznanujejo, pa ne pomislijo, da je treba rane našega ljudstva prvo dobro poznati, ako jih hočemo celiti (str. 111)“. — L. 1862: Otročja pesmica za lepo vreme. Otročja molitvica večerna. Lepa hči. Narodna ganka (pravi Istran nam. uganjka str. 124). — L. 1863: Prislovice in drugi izreki, običaji in vraže str. 196. Otročarije iz Istre: Deca dim zagovarjajo, Vlahom pojejo. Tičje delo itd. (355). Ročin, Zavodnja, Čepovan (418). — L. 1864 — 5: Narodni običaji: Nevesto prosijo kolača, nevesta darovaje govori; prejemec se zahvaljuje; prstan na levi roci znamenjuje; zapravlju se oponaša (55) itd. Pučke vraže str. 199. — 1866 — 7: Narodne mrvíce. Gospodarica i ognjišče; v jutre v kuhinjo. Otročja pesem sv. Jelene. Zakaj sever hišo mete str. 37. — L. 1868 — 9: Prislovice itd. Prstenkanje. Igra dekliška (150). — L. 1870: Baba i runo. Nar. pes. str. 21. — L. 1871: Pozdravi i odzdravi str. 404. — L. 1872 — 3: Hči i mati. Kmetska basen. Lisica i peteh str. 67. — L. 1874 — 9: Mat i sin. Narod. smešnica. Ponudna devojka. Pesem. Prislovice i reki itd. — Volčičevega rokopisa nekaj je dr. J. Bleiweis izročil Slov. Matici p.: Isterske narodne povesti — 6 listov. Pesmi in povedice iz Pazinske in Kast-

vanske okolice — 1 snopič. Kastav 1869. Vid. Letopis Slov. Matic. l. 1878 str. 136.

Jakob Volčič dobro umé glagolítico in kirilico, povedal je K. v Novicah l. 1851. — „Pošljem Vam po svojem drugu nektare izvirne glagolitske pisma iz raznih Liburniških krajev, pravi on sam v dopisu iz Veprinca (str. 157), za pokazati, da se je tukaj slovinsko pisalo, in pa 8 narodskih pesm. Imam še mnogo taci izvirnih in prepisanih stvari; ako bi jih slovensko društvo ali kdo drugi hotel shraniti v bukviših, bi rad poslal, kar imam“. Pisma pa so od l. 1534—1644, najdene v Lovranu, Veprincu, Kastvu, Boljuncu, Mošćenicah itd. — V Novicah l. 1853 je opisal Volčič tedanji stan slovinskega obreda v Tržaški škofiji, kjer našteva, kod so se sv. obredi še obdržali slovinski, kod se še vsaj deloma mašuje glagolsko. Po mnogih krajih je zunaj evangeljev in listov, kateri so krepko v navadi vterjeni ter ne bi se dali brez velicega ljudstvenega nezadovoljstva z latinskimi premeniti; vse drugo večidel župnikom na voljo dano, in zato se tudi menja, kakor se menjajo župniki. Glagolica in druge ilirske obredne (liturgične) bukve iz Rima od razmnožitelstva vére imenujejo svoj jezik slovinski. — L. 1871 je v Novicah (str. 404) priobčil „glagolitski napis na župniški hiši v Cerovlju blizu Pazina iz l. 1594; l. 1873 str. 289 glagoltsko oporoko na škrljci cerkve sv. Duha v Boruti od l. 1560; str. 322 glagolitski s kistom pisani (t. j. malani) napis v cerkvi sv. Roka nad vrati v Dragučji od l. 1529; l. 1874 str. 120 glagolitski napis na zvoniku v Sovinjaku iz l. 1557. Gl. Sodniška odlika prepisana iz glagolitskega l. 1649 v Novic. 1861 str. 60. —

„Kolikor sem jaz najdel, piše v opazki (Novic. 1873 str. 322), je v Istri v Bermu pri cerkvi Matere Božje od zdravlja na nekem starem kamnatem krstilniku glagolitska letnica 1200. Od 14. veka nisem dobil nijednega glagolitskega napisa, — od 15. vem za tri, — od 16. jih je pa mnogo, al več iz prve polovice nego iz druge, — od 17. še najdejo še nekateri, — od 18. znam samo za

jednega, — od poznejšega časa pa ni več nijednega najti. In tako je zginila glagolica iz javne občinske porabe v Istri itd.“ — „Pisali so v Istri glagolitsko vse blizo do 1650, posle se že najde sèm ter tje slovanska beseda z latinico pisana; od sele se je pa latinsko pismo jačalo in množalo, dokler ni v jednom veku skoraj vso glagolico iz sodišča spodrinilo; z latinico se je malo po malo, s početka z velikim strahom, jela podkrajevati nemila vlaščina, dokler se ni, posebno ob francozki vojski, ko so občine svoje stare pravice zgubile, tako ojačila in zamogla, da se je na koncu te vojske vso oblast posvojila, ter stari, mili, poštovani in častni naši materi slovanščini pri očitnem pismu nikdar ni več mesta pripustila. Ko je vlaška omi-

kanost, ali praveje reči, za nas prava neomikanost in nevernost, nemilo zavládala in preobladala, je našla po komunščicah vse polno glagolitskih spisov; al ta ohola in prevzetna posvojiteljica nam je skoraj vse zaterla. Na Veprincu je bila polna kamera prestarih dragotin; tako tudi v Kastvu gradu, da molčim od drugde; zaterla, spalila je ona polne voze naših zakladov jezika in zgodovine, ter sve-dočastva, da je nekđaj posebno Liburnija in njezin slovanski narod bolj izobražen in oli-kan bil kakor mnogi drugi. In zdaj nam se ruga: Schiavoni barbari!“

To in tako sem jaz bral in razumel v starih spisih isterskih, posebno veprinskih, pravi v Novicah 1861 str. 60 vrli Jak. Volčič.

Ukazi in odredbe šolskih oblastev.

VII. Predpisana učila.

Došel nam je članek o dobavi učil za ljudsko šolo, katerega priobčimo prihodnjič. Ta članek izraža željo, „Uč. Tov.“ naj priobči razpis visokega deželnega šolskega sveta o predpisanih učilih, ker se ne nahaja v nobeni zbirki zakonov. Tej želji s tem ustrezemo.

Z. 2764

L. Sch. R.

Der k. k. Landesschulrath findet in Ausführung des §. 71. der Schul- und Unterrichtsordnung vom 20. August 1870 anzuordnen, dass an jeder Volksschule in Krain nachstehende Lehrmittel vorhanden sein müssen:

a) Für den Sprachunterricht.

Eine Wandfibel, ein Setz- und Lesekasten und Bilder für den Anschauungsunterricht.

b) Für den Rechenunterricht.

Eine russische Rechenmaschine, ein Apparat zur Veranschaulichung der Brüche,

metrische Masse und Gewichte in natürlicher Grösse, das neue österreichische metrische Mass und Gewicht von Matthey und Guenet.

c) Für den Unterricht in der Naturgeschichte.

Bilder zur Naturgeschichte des Thier- und Pflanzenreiches, Wandtafeln zur Anatomie des Menschen, eine Sammlung heimischer Naturkörper.

d) Für den Unterricht in der Naturlehre.

Ein Thermometer, ein Barometer, ein Compas, eine Harz- und eine Glasstange, eine Saug- und eine Druckpumpe.

e) Für den Unterricht in der Erdkunde.

Ein Globus von mindestens 8 Zoll Durchmesser, je eine Landkarte von den Planiglobien, von Krain, von der österreichisch-ungarischen Monarchie von Europa und von Palästina.